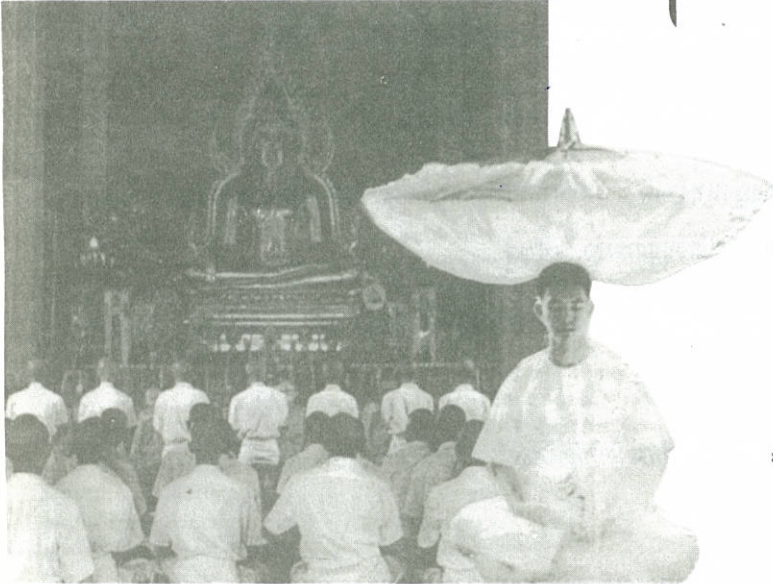

"เข้าใจถึงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วยพุทธปรัชญา"

* พ.ต. บุญยะ พิชัยจุมพล

ผู้บริหารในอดีตจะเน้นความสำคัญและคิดค้นหาวิธีการทุกทาง เพื่อให้เกิดการผลิตสินค้าและ/หรือบริการให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดโดยมองทรัพยากรมนุษย์เป็นเพียงปัจจัยการผลิตปัจจัยหนึ่งแต่ในการบริหารงานของผู้บริหารยุคสมัยใหม่จะเล็งเห็นและตระหนักดีว่า "ความสำเร็จที่เป็นประสิทธิภาพสูงสุด..มาจากผลงานหรือการกระทำที่ดีกว่าและเหนือชั้นกว่า...ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถสร้างได้จากความมุ่งมั่นต่อองค์การของทรัพยากรมนุษย์ (พนักงาน) ซึ่งไม่ใช่เพียงการเชื่อฟังหรือการยินยอมจำนนต่อข้อบังคับของพวกเขา" เนื่องจาก "มนุษย์" ไม่ใช่

"คอมพิวเตอร์" หรือ "เครื่องจักร" การใช้งานมนุษย์จึงไม่สามารถกระทำเหมือนการใช้คอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักรได้ การบริหารที่จะประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์นั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจถึงทั้งการบริหารเชิงระบบและการบริหารเชิงพฤติกรรม โดยตระหนักดีว่าการบริหารและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุดนั้นผู้บริหารต้องมีความเข้าใจและต้องเข้าใจถึง "ธรรมชาติ" ของมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อน แต่ก็น่าจะกล่าวได้ว่า คนไทยซึ่งเป็นชาวพุทธมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มีความได้เปรียบ

* เลขานุการภาควิชาการบริหารงานบุคคล คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : บธ.ม. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อย่างยิ่งที่จะช่วยให้จัดการทรัพยากรมนุษย์...ด้วยพุทธปรัชญา

จากประสบการณ์ชีวิตและการทำงานของผู้อื่น ซึ่งกล่าวได้ว่า ได้สัมผัสกับมนุษย์หลากหลายชนชาติและระดับชั้น ตั้งแต่กรรมกร ทหารเกณฑ์ นักธุรกิจ ไปจนกระทั่งระดับผู้นำประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา นักการเมือง รัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ทำให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างยิ่งเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ประการหนึ่งที่ว่า "มนุษย์ทุกคนต่างมีความสามารถหรืออัจฉริยภาพที่เหนือกว่าผู้อื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ" และเพื่อจะให้ประจักษ์ชัดว่า พุทธศาสนาสามารถทำให้ผู้บริหารเข้าถึงการบริหารและจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างแท้จริง จึงใคร่ขอยกตัวอย่างทฤษฎีสมมติอันเกิดจากแนวความคิดข้างต้นโดยจะนำพุทธปรัชญามาประยุกต์สนับสนุนให้เห็นจริงอย่างชัดเจน

ทฤษฎีอัจฉริยภาพของมนุษย์

แนวความคิด : มนุษย์ทุกคนต่างมีความสามารถหรืออัจฉริยภาพที่เหนือกว่าผู้อื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ ทุกคนจึงมีโอกาสจะประสบความสำเร็จสูงสุดได้ หากสามารถค้นพบ เรื่อง/สิ่งที่ตนมีความสามารถ หรืออัจฉริภาพนั้น และได้พัฒนาศักยภาพจนเกิดความพร้อมที่จะนำความสามารถ หรือ อัจฉริยภาพนั้นมาใช้ได้

ปัญหา : ๑) บุคคลไม่พยายาม/ไม่สามารถค้นพบความสามารถ หรือ อัจฉริยภาพที่ตนมีอยู่เหนือผู้อื่น

๒) บุคคลไม่มีความมั่นใจตนเอง

หรือ มีทัศนคติไม่ดีต่อตนเอง

เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวความคิดดังกล่าว ดียิ่งขึ้น สามารถนำพุทธคำสอนที่พระพุทธองค์ได้แบ่งประเภทของบุคคลออกเป็น ๔ ประเภท มาอธิบายประกอบ ดังนี้

บุคคล ๔ (Puggala ๔) ได้แก่

๑) อุคฆมภูติญญ คือผู้ที่พอกพูนข้อเท็จจริง ผู้รู้เข้าใจได้จับปล้น แต่พอท่านยกหัวข้อขึ้นแสดง

๒) วิปจิตัญญ คือผู้รู้ต่อเมื่อขยายความ ผู้รู้เข้าใจได้ต่อเมื่อท่านอธิบายความพิสดารออกไป

๓) เนยยะ คือผู้ที่พอจะแนะนำได้ ผู้ที่พอจะค่อยๆ เจาะแนะนำให้เข้าใจได้ ด้วยวิธีการฝึกอบรมต่อไป

๔) ปทปรมะ คือผู้ที่มีบทรเป็นอย่างยิ่ง ผู้มีปัญหา สอนให้รู้ได้แต่เพียงตัวบท คือ พยัญชนะ หรือ ถ้อยคำไม่อาจเข้าใจอรรถ คือ ความหมาย

บุคคลทั้ง ๔ จำพวกนี้ เปรียบได้กับ บัว ๔ เหล่าตามลำดับ คือ

๑) ดอกบัวที่ตั้งขึ้นพ้นน้ำ รอสัมผัสแสงอาทิตย์ก็จะบานในวันนี้

๒) ดอกบัวที่ตั้งอยู่เสมอน้ำ จักบานในวันพรุ่งนี้

๓) ดอกบัวที่ยังอยู่ในน้ำ ยังไม่โผล่พ้นน้ำ จักบานในวันต่อ ๆ ไป

๔) ดอกบัวจมอยู่ในน้ำ ที่กลายเป็นกักขฬแห่งปลาและเต่า

เมื่อพระพุทธองค์จะทรงเทศนาสั่งสอน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด กับผู้ใด จะทรงพิจารณาหลัก บุคคล ๔ หรือ

บัว ๔ เหล่า นึกก่อนเสมอ เช่น หากจะทรงสอนในเรื่องความกตัญญู ก็จะเป็นไปดังนี้ เมื่อพระองค์เห็นคนกลุ่มแรก ได้ทรงพิจารณาแล้วว่า เป็นบุคคลประเภทอุคนกตัญญู/ดอกบัวที่ตั้งขึ้นพ้นน้ำ ก็จะเพียงแต่กล่าวสั้น ๆ ว่า " ..พ่อแม่เป็นผู้ที่มีพระคุณ จงกตัญญูรู้คุณ ปฏิบัติบูชาแด่ท่านให้ดี " บุคคลกลุ่มนี้จะรู้และเข้าใจได้ทันทีเมื่อได้ฟังเพียงหัวข้อ ต่อมาเมื่อพบคนกลุ่มที่สอง ทรงพิจารณาแล้วว่า เป็นบุคคลประเภทวิปริตัญญู/ดอกบัวที่ตั้งอยู่เสมอน้ำ ก็จะกล่าวเหมือนเดิมว่า " ..พ่อแม่เป็นผู้ที่มีพระคุณ จงกตัญญูรู้คุณ ปฏิบัติบูชาแด่ท่านให้ดี " และเสริมเหตุผลเพิ่มเติมไปอีกว่า " ..เพราะท่านเป็นผู้ให้เราทุกอย่างตั้งแต่ให้ชีวิตคือให้กำเนิดแล้วเลี้ยงดูจนโต.. ฯลฯ " กลุ่มนี้ก็จะเข้าใจได้ดีด้วยเหตุผลที่ได้ขยายความออกไป ต่อมาเมื่อพบคนกลุ่มที่สาม ทรงพิจารณาแล้วว่า เป็นบุคคลประเภทเนยยะ/ดอกบัวที่ยังอยู่ในน้ำ แทนที่จะเริ่มต้นด้วยการยกหัวข้อ และ/หรือ ใช้วิธีขยายข้อความหัวข้อเช่นเดิม ก็จะทรงเริ่มเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเปรียบเทียบให้เข้าใจ เช่นในกรณีนี้ จะทรงเล่าเรื่องเกี่ยวกับ โลก นรก สวรรค์ ว่า " ...บนสวรรค์มีหลายชั้น แต่มียุขชั้นหนึ่งเป็นที่สถิตของพระเจ้าที่มีชื่อว่า พระพรหม ซึ่งเป็นพระผู้สร้างโลก สร้างมนุษย์ และสรรพสิ่งทั้งปวง ทั้งสัตว์พืช พันธุ์ธัญญาหาร... ฯลฯ " โดยจะเล่าไปจนเมื่อคนคล้อยตามแล้วว่า ชีวิตของมนุษย์เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้นั้นเพราะพระพรหมองค์นี้ ท่าน (พระพุทธรเจ้า) ก็จะทรงอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบว่า " ..พระพรหม ก็เปรียบเสมือนกับ พ่อแม่ของเรา ซึ่งควรเคารพบูชา กตัญญูรู้คุณ ปฏิบัติบูชา

ท่าน(พ่อแม่)เสมือนหนึ่งพระเจ้าผู้มีพระคุณสูงยิ่งบนสวรรค์ " คนกลุ่มนี้จะปฏิบัติตามคำสอนด้วยความเข้าใจบนฐานแห่งความเชื่อ เมื่อถึงกลุ่มสุดท้าย ได้ทรงพิจารณาแล้วว่า เป็นบุคคลประเภทปทปรมะ/ดอกบัวที่จมอยู่ในน้ำ ท่านก็จะเดินผ่านเลยไป ด้วยพิจารณาแล้วว่า ไม่ว่าจะใช้วิธีการหรือคำพูดอย่างไรก็ตามก็ไม่อาจทำให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถเข้าใจเรื่อง "ความกตัญญู" ได้

อย่างไรก็ตาม หากเป็นการเทศนาสั่งสอน หรือนำเสนอ "หัวข้ออื่น" ที่ไม่ใช่เรื่องความกตัญญูก็มีความเป็นไปได้อย่างยิ่งที่บุคคลที่จัดเป็นบุคคลประเภทอุคนกตัญญู/ดอกบัวที่ตั้งขึ้นพ้นน้ำ ในเรื่องความกตัญญู นั้น อาจกลายเป็นบุคคลประเภทวิปริตัญญู/ดอกบัวที่ตั้งอยู่เสมอน้ำ หรือเป็นบุคคลประเภทเนยยะ/ดอกบัวที่ยังอยู่ในน้ำ หรือ เป็นบุคคลประเภทปทปรมะ/ดอกบัวที่จมอยู่ในน้ำ ก็ได้เช่นกัน จึงกล่าวได้ว่า มนุษย์ทุกคนเป็นบุคคลได้ทุกประเภทหรือเป็นดอกบัวได้ทุกเหล่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งนั้น/เรื่องนั้น (หัวข้อ) ไปตรงกับพื้นฐานความถนัดความสามารถของบุคคลนั้น/กลุ่มนั้นหรือไม่ อย่างไร และมากน้อยเพียงใด

เมื่อนำพุทธปรัชญามาประยุกต์อธิบายสนับสนุน จะเห็นภาพความเป็นจริงของทฤษฎีสมมติดังกล่าวอย่างชัดเจนซึ่งจะทำให้ผู้บริหารได้เข้าใจ และเข้าถึง อย่างแท้จริงที่จะนำไปบริหารงานและจัดการทรัพยากรมนุษย์ ได้อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นเรื่องประเด็นหลักของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เช่นหลักการ "PUT THE RIGHT MAN ON THE RIGHT JOB" หรือ

อาจประยุกต์ใช้อธิบายหน้าที่ผู้บริหารในเรื่องการสั่งการ (Directing) ในส่วนของการสื่อความหมาย (Communication) เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบุคคลที่มีพื้นฐานในระดับต่าง ๆ ของเรื่อง/สิ่งต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์อธิบายดังกล่าวทำให้เราเห็นภาพชัดเจนและเกิดความเชื่อมั่น อย่างจริงจัง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นเช่นในกรณีทฤษฎีสมมติว่าด้วยเรื่องอัจฉริยภาพของมนุษย์นี้ จะมีผลอย่างยิ่งที่จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์ทุกคนเกิดแรงบันดาลใจ (Inspiration) ตื่นตัวที่จะพยายามค้นหาสิ่งที่เป็นอัจฉริยภาพของตน ผลที่

ตามมา คือ จะเกิดความเป็นไปได้สูงที่โลกในอนาคตจะเต็มไปด้วย ทรัพยากรมนุษย์ที่ต่างมีคุณค่าในตนเองในแง่มุมของตนเอง และต่างยอมรับในอัจฉริยภาพของผู้อื่น ในแง่ผู้อื่น นั่นคือมนุษย์ทุกคนจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่ายิ่ง มีความสามารถ/อัจฉริยภาพ มีความมั่นใจตนเอง และยอมรับเชื่อมั่นในความสามารถ/อัจฉริยภาพของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดการรวมแรงและรวมใจกันทำงาน อันจะก่อให้เกิดผลงานรวมที่เป็นประสิทธิภาพสูงสุดอย่างแท้จริง

